

Helårsbedömning

Bedömning av terrorhotet mot Sverige 2018

Den sammantagna terrorhotnivån i Sverige befinner sig på en förhöjd hotnivå (3). Inom ramen för denna hotnivå ryms att terrorattentat kan ske under 2018.

Det främsta terrorhotet mot Sverige kommer under bedömningsperioden sannolikt från islamistiskt motiverad terrorism. Det finns individer både i Sverige och utomlands som betraktar terrorattentat mot mål i Sverige som legitima. Ett fåtal av dessa har såväl avsikt som förmåga att genomföra attentat. Ett eventuellt terrorattentat kan planeras eller genomföras på uppdrag av aktörer såväl i Sverige som utomlands, men kan även utföras på eget initiativ.¹

Under 2017 har ett attentat genomförts i Stockholm, sannolikt utfört av en ensam gärningsperson med våldsbejakande islamistisk bevekelsegrund. Under perioden utfördes även ett sprängdåd av individer kopplade till den våldsbejakande högerextrema miljön (den så kallade vit makt-miljön).

Valrörelsen under 2018 kommer sannolikt att ha en större påverkan på de våldsbejakande politiskt motiverade miljöerna än vad den kommer att ha på den våldsbejakande islamistiska miljön. De spänningar som valrörelsen medför kommer troligen att föranleda en ökad våldsanvändning från och sinsemellan de politiskt motiverade miljöerna.

Hotet mot Sverige från islamistiskt motiverad terrorism

I Sverige består den våldsbejakande islamistiska miljön av individer och grupper som motiveras av en våldsbejakande ideologi, enligt vilken terrorattentat mot mål i västvärlden anses legitima. Den svenska miljön inspireras av den propaganda som grupper som t.ex. al-Qaida och Daesh², eller IS som Daesh också benämns, förmedlar. Daesh har under 2017 varit den främsta inspiratören. Den verksamhet som individerna främst ägnar sig åt syftar till att direkt eller indirekt stödja terrorverksamhet genom finansiering, rekrytering och radikalisering.

Attentatshotet från Daesh mot väst påverkas i stor utsträckning av organisationens motgångar i Syrien och Irak. Daeshs förmåga att styra extern attentatsverksamhet från det självutnämnda kalifatets kvarvarande territorium har reducerats. Inspirerade terrorattentat blir en allt viktigare aspekt i Daeshs internationella agenda. De offentliga uppmaningarna från Daesh har under 2017 syftat till att inspirera sympatisörer att utföra attentat i sina hemländer.

Terrorattentatet på Drottninggatan i Stockholm har hittills inte framkallat några offentliga reaktioner från internationella aktörer med koppling till våldsbejakande islamism. Ingen

¹ NCT använder begreppen styrda, vägleda respektive inspirerade attentat. Ett styrt attentat genomförs enligt denna definition under styrning av ledningen för en våldsbejakande ideologisk grupp. Ett väglett attentat genomförs av en inhemsk grupp eller individ som har fått råd eller uppmaning av en eller flera medlemmar, oftast via sociala medier. Ett inspirerat attentat genomförs av en (ofta ensamagerande) gärningsperson som på egen hand hämtat inspiration från den våldsbejakande organisationens uppmaningar till attentat i t.ex. nättidskrifter och sociala medier.

² Daesh – al-Dawla al-Islamiyya fi al-Iraq wa al-Sham. Daesh benämns även Islamiska staten (IS) och Islamiska staten i Irak och Levanten/Syrien (Isil/ Isis).

internationell terrororganisation har tagit på sig attentatet. Tillvägagångssättet för attentatet överensstämmer med mönstret från flertalet andra terrorattentat som genomförts i Europa under 2017, där ensamagerande gärningsmän med personliga drivkrafter har inspirerats av uppmaningar från Daesh, al-Qaida eller tidigare genomförda attentat.

Majoriteten av de islamistiskt motiverade terrorattentat som har genomförts i västvärlden under 2017 har utförts av ensamagerande gärningspersoner. Endast i ett fåtal fall har attentat utförts av mindre grupper. Dessa gärningspersoner har sannolikt inspirerats, snarare än väglett eller styrts, av någon terrororganisation. De flesta utförda islamistiskt motiverade terrorattentaten har varit av mindre komplex karaktär med enklare medel såsom stickvapen eller fordon. Den stigande trenden av att använda fordon som attentatsmedel har resulterat i ett sammantaget ökat antal offer. I majoriteten av attentat som utförts av ensamagerande gärningspersoner har skadeutfallet dock varit förhållandevis begränsat. En gemensam nämnare för flera ensamagerande gärningspersoner är att dessa inte har varit framträdande våldsbejakande islamister och att flera därtill förefaller ha genomgått en snabb radikaliseringsprocess. Inget terrorattentat har under 2017 utförts av så kallade återvändare från konfliktområden. Flera attentat har utförts av så kallade frustrerade resenärer, det vill säga personer som har hindrats, eller upplever sig ha hindrats, från att resa till konfliktområden.

Bedömning av hotet mot Sverige från islamistiskt motiverad terrorism

Sverige kommer under 2018 sannolikt att betraktas som ett legitimt mål för våldsbejakande islamistiska aktörer i såväl Sverige som utomlands. Ett fåtal länder i Europa och övriga västvärlden har dock sannolikt högre prioritet för både al-Qaida och Daesh. Ett fåtal aktörer kommer troligen ha såväl avsikt som förmåga att genomföra våldshandlingar i Sverige som skulle kunna rubriceras som terrorattentat med utgångspunkt i den svenska lagstiftningen.

Om ett terrorattentat sker i Sverige kommer detta troligen att genomföras av en ensamagerande gärningsperson eller mindre grupp, och med enklare medel.³ Ett sådant attentat skulle sannolikt vara inspirerat, snarare än väglett eller styrt, av våldsbejakande islamistiska aktörer utomlands. Personliga besvikelser i form av exempelvis förhindrad resa till ett konfliktområde, motgångar i asylprocessen eller psykisk ohälsa kan möjligen utgöra utlösande faktorer för att en redan radikaliserad individ utvecklar attentatsavsikt. Dessa faktorer kan i kombination med våldsbejakande propaganda i vissa fall leda till att individer radikaliserar eller utvecklar attentatsavsikt.

Valrörelsen kommer troligen inte att vara hotdrivande inom den svenska våldsbejakande islamistiska miljön. Valet kommer troligen inte att uppmärksammas av utländska islamistiska terrororganisationer. Oaktat valet 2018, utgör stora folkmassor möjliga attentatsmål för våldsbejakande islamister.

Daeshs attraktionskraft kommer troligen att minska under 2018 till följd av kalifatets territoriella kollaps, samt att ledande företrädare för organisationen dödats. Den våldsbejakande ideologi som främst Daesh har spridit kommer sannolikt även fortsatt att användas för att legitimera potentiella terrorattentat, även i Sverige. Antalet svenska resenärer och återvändare kommer under 2018 troligen att ligga på samma låga nivå som 2017, då svårigheter att ta sig in och ut ur konfliktområdena i Mellanöstern består.

Terrorhotet mot Sverige från islamistiskt motiverad terrorism bedöms utgöra ett *förhöjt hot* (3).

³ Med enklare medel menas knivar, motorfordon, handeldvapen och dylikt.

Hotet mot Sverige från politiskt motiverad terrorism

Med politiskt motiverade terroraktörer avses här främst individer och grupper motiverade av antingen våldsbejakande högerextrem ideologi – den s.k. vit makt-miljön – eller våldsbejakande vänsterextrem ideologi – den s.k. autonoma miljön – i Sverige. Båda miljöerna består av individer och grupper, organiserade i så väl hierarkiska organisationer som löst sammansatta nätverk, som drivs av en våldsbejakande ideologi enligt vilken våld anses nödvändigt för att förändra samhällsordningen.

Våldsbejakande högerextremism

Den våldsbejakande högerextrema miljön består av individer, grupper och organisationer som på lång sikt strävar efter etniskt homogena samhällen och ett styrelseskick baserat på svensk etnicitet. Stora delar av miljön är hierarkiskt organiserad och finns representerad över hela landet. Inom miljön finns tongivande delar med uttalad ambition att försöka vinna politiska mandat i samband med det svenska valet 2018. De är främst inriktade på att bedriva opinionsbildande aktiviteter snarare än våldshandlingar, vilket troligen verkar hotdämpande för dess anhängare. Det finns emellertid vissa delar inom miljön som vill se en mer hårdför linje gentemot meningsmotståndare. Det är troligt att sådana individer har en högre avsikt att begå terrorattentat än miljön i stort.

Under slutet av 2016 och början av 2017 genomfördes sprängdåd riktade mot asylboenden och organisationen Syndikalistiskt forum i Göteborgsområdet. Tre gärningspersoner inom den våldsbejakande högerextremistiska miljön greps för dåden och dömdes för allmänfarlig ödeläggelse samt försök till allmänfarlig ödeläggelse. Individerna har sannolikt agerat på eget bevåg och handlingarna har troligen inte varit sanktionerade av någon organisation. Under 2017 har ett fåtal terrorattentat utförts i västvärlden av ensamagerande gärningsmän med högerextrem bevekelsegrund. Attentaten har främst riktats mot muslimer och har genomförts vid moskéer och vid ett tillfälle genomfördes ett attentat i samband med en demonstration mot högerextremism. Det är möjligt att ensamagerande individer eller mindre grupper som inspireras av våldsbejakande högerextrem ideologi kommer att genomföra terrorattentat under 2018, möjligen mot mål som kan kopplas samman med migration i allmänhet och muslimer i synnerhet.

Våldsbejakande vänsterextremism

Den våldsbejakande vänsterextremismen består av individer och nätverk som kämpar mot olika former av vad de uppfattar som fascism och förtryck. Inom miljön finns en långsiktig vision om ett klasslöst samhälle fritt från auktoriteter och hierarkier. Nätverken bedriver alltifrån opinionsbildning till våldsbrott som i första hand riktar sig mot meningsmotståndare inom den högerextrema miljön. I samband med konfrontationer med meningsmotståndare finns en generell acceptans från den våldsbejakande vänsterextremismen att utöva våld mot poliser.⁴

Aktörer inom den våldsbejakande vänsterextremismen tenderar att öka sin aktivitetsnivå inför och under valrörelser. Dessa aktörer kommer troligen att genomföra skadegörelse i syfte att störa meningsmotståndare under 2018. Utöver detta kommer troligen mer direkta konfrontationer att äga rum i samband med demonstrationer eller andra typer av opinionsyttringar.

⁴ Detta kan ske i samband med demonstrationer eller andra händelser där polis är närvarande och av de vänsterextrema uppfattas skydda meningsmotståndare.

Bedömning av hotet från politiskt motiverad terrorism

Aktörer inom den våldsbejakande högerextrema miljön kommer sannolikt att ha förmåga att genomföra våldshandlingar i Sverige som skulle kunna rubriceras som terrorattentat med utgångspunkt i den svenska lagstiftningen. Aktörer som engagerar sig i den parlamentariska processen kommer troligen sakna avsikt att genomföra terrorattentat och därmed verka dämpande på terrorattentatsavsikten inom sin organisation. Det är dock möjligt att ett fåtal ensamagerande individer eller mindre grupper kan komma att genomföra terrorattentat på eget bevåg.

Det finns sannolikt individer och grupper inom den våldsbejakande vänsterextrema miljön som har förmåga att genomföra våldshandlingar som skulle kunna rubriceras som terrorattentat med utgångspunkt i den svenska lagstiftningen. Inom den våldsbejakande vänsterextrema miljön finns troligen individer som avser att begå våldsbrott mot meningsmotståndare eller företrädare för staten. Det är däremot inte sannolikt att individer inom miljön har för avsikt att genomföra terrorattentat.

Terrorhotet mot Sverige från politiskt motiverad terrorism bedöms utgöra ett *lågt hot* (2).

FAKTARUTA

Denna rapport utgör en sammanfattning av NCT:s helårsbedömning vad gäller terrorhotet mot Sverige år 2018. Vid behov kan hotnivåerna ändras inom den aktuella perioden. I Sverige används en femgradig skala för att ange hotnivå och nivåstegen är följande: inget hot (1), lågt hot (2), förhöjt hot (3), högt hot (4) och mycket högt hot (5). Säkerhetspolisens generaldirektör beslutar om den sammantagna hotnivån i Sverige. Bedömningen avseende hotet mot Sverige innefattar terrorhotet från islamistiskt motiverad terrorism och politiskt motiverad terrorism. Om dessa nivåer skiljer sig åt är det den högsta nivån som är styrande för den sammantagna nivån.

NCT producerar strategiska terrorhotbedömningar avseende Sverige och svenska intressen utomlands som baseras på den samlade tillgängliga informationen från FRA, Must och Säkerhetspolisen.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) är en arbetsgrupp som utgörs av personal från Försvarets radioanstalt, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten och Säkerhetspolisen. NCT utför strategisk analys av händelser, trender och tendenser inom terrorism och bedömer hur hotet mot Sverige och svenska intressen påverkas på kort och lång sikt. Personal anställd vid Försvarets radioanstalt får endast behandla personuppgifter om dessa har anknytning till en preciserad inriktning för försvarsunderrättelseverksamheten. Personal från Försvarets radioanstalt behandlar inte personuppgifter avseende våldsbejakande extremism som inte avser utländska förhållanden.